

WOLNOŚĆ. Godzina wychowawcza

Materiały dodatkowe dla nauczycielki/nauczyciela - informacje o galerii, w której odbywają się zajęcia, poszczególnych salach lub wybranych dziełach sztuki, które są inspiracją do zadań

XX+XXI. Galeria Sztuki Polskiej w Gmachu Głównym

Wystawa *XX+XXI. Galeria sztuki polskiej* mieści się w największym budynku wystawienniczym Muzeum Narodowego w Krakowie. Znalazły się tutaj wybitne dzieła tworzone od czasu Młodej Polski po współczesność. Na wystawie przedstawiono najważniejsze tendencje artystyczne tego czasu, uwzględniając tło historyczne oraz konteksty. Różnorodność dzieł otwiera możliwości do rozmowy o wolności w wielu jej aspektach.

I ZADANIE

Sala "Ekspresjonizm", Rafał Malczewski, *Wiosna* (1937)

Rafał Malczewski (1892-1965, syn jednego z najbardziej rozpoznawalnych artystów Młodej Polski, Jacka Malczewskiego), część swojego życia spędził w Zakopanem, a w latach 20. i 30. malował obrazy, których głównym tematem są Tatry. Wpływ na jego prace tworzone w tym czasie miało środowisko niemieckich ekspresjonistów (które znał z okresu studiów w Wiedniu) i sztuka polskich formistów. Artysta w pracach pejzażowych (początkowo w większości olejnych, później akwarelowych) eksperymentuje z perspektywą

i syntetyzuje formy, czego przykładem jest prezentowany obraz. Postępuje się płaszczyznami żywych barw i nawarstwiającymi się kulisowo - niczym w teatrze - planami kompozycyjnymi.

II i III ZADANIE

**Sala "Po 1945", Andrzej Wróblewski, *Syn i zabita matka* (1949)
i *Rozstrzelanie poznańskie* (1949)**

Andrzej Wróblewski (1927-1957) był malarzem, krytykiem sztuki i publicystą. W antywojennych obrazach, które malował po 1949 roku skupił się motywach skoncentrowanych wokół śmierci.

Obraz *Syn i zabita matka* został namalowany z charakterystycznymi dla autora uproszczeniami formy i niemal płasko kładzionym kolorem. Przyciągający wzrok błękit postaci u artysty zawsze oznacza śmierć - w ten sposób malował ofiary wojny, zmarłych. W tym przypadku jest to matka, która wciąż wydaje się odwzajemniać gest dziecka.

W dramatycznym cyklu *Rozstrzelań I-VIII* Wróblewski przedstawił codzienność okupacyjnego terroru - zbiorowe egzekucje uliczne. *Rozstrzelanie II* artysta zaprezentował na Wystawie Szkół Artystycznych w Poznaniu (stąd nazwane zostało „poznańskim”). Grupa ludzi została ustawiona pod ścianą w oczekiwaniu na egzekucję. Postacie naturalnej wielkości mimo charakterystycznych cech wyglądu mogą być każdym. Na tle pozostałych wyróżnia się robotnik - ikona komunizmu - patrzy wprost w stronę morderców, z odważnie wypiętą pierśią i zaciśniętymi pięściami. Oprawcy są niewidoczni - ich miejsce zajmują oglądający

obraz. Obrazy wystawione w Poznaniu spotkały się z krytyką komunistycznej władzy, zmuszając artystę do upokarzającej samokrytyki.

IV ZADANIE

Sala "Po 1945", Jarosław Modzelewski, *Zabijanie świni* (1983)

Jarosław Modzelewski (ur. 1955) jest założycielem artystycznej GRUPPY - powstałej w latach 80. grupy składającej się z absolwentów warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, która nawiązywała m. in. do twórczości Andrzeja Wróblewskiego. Bliscy stylistyce neoekspresjonizmu tworzyli prowokujące malarstwo opowiadające o swojej współczesności.

Obie postacie zostały przedstawione schematycznie i wypełnione plamami niemal jednolitych kolorów kładzionych szerokimi pociągnięciami pędzla - taki sposób malowania jest charakterystyczny dla Modzelewskiego z okresu działalności GRUPPY. Obraz, symboliczny dla swoich czasów, jest demonstracją bezkompromisowej postawy artysty w czasie stanu wojennego. „Czerwonymi świniami” nazywano członków aparatu reżimu komunistycznego w PRL.

V ZADANIE

Sala "Transformacja", Wilhelm Sasnal, *Crawl in Black / Kraul Czarnego* (2015)

Wilhelm Sasnal - malarz, filmowiec, założyciel grupy *Ładnie* to jeden z najważniejszych artystów polskich przełomu XX i XXI wieku. W swojej twórczości przetwarza przekazy medialne, odnosząc się do aktualnych problemów (związanych m. in. z rasizmem, antysemityzmem, wykluczeniem i nierównościami społecznymi).

Obraz jest związany z problemem migracyjnym w Europie - gdy na Stary Kontynent przybyli uchodźcy i imigranci z krajów Bliskiego Wschodu i Afryki. Trasa migracji prowadziła przede wszystkim przez greckie wyspy - w tym Leros, na której przebywał Sasnal w 2014 roku. Uchodźcy z narażeniem życia docierali na wyspę na prymitywnych łodziach lub w pław. *Crawl in Black* przedstawia rękę pływającego człowieka ukazaną w skrócie perspektywicznym i kontrastowej kolorystyce. To znak rozpacz, ale jednocześnie determinacji, nadziei i walki o lepsze jutro za wszelką cenę.

VI ZADANIE

Sala Rzeźby, Krzysztof Bednarski, *Silentium universis. Rozmowa z kamieniem. Dla Wisławy Szymborskiej (1984)*

Rzeźba z polerowanego granitu przedstawia syntetycznie potraktowaną kobiecą głowę z symetrycznymi, głębokimi żłobieniami po obu stronach twarzy. Z tyłu głowy został wprawiony metalowy szyld zamka do drzwi, a w zamku - lustro. Dzieło Krzysztofa Bednarskiego (rzeźbiarza, kolekcjonera i twórcy instalacji) odnosi się do opublikowanego w 1962 roku wiersza Wisławy Szymborskiej *Rozmowa z kamieniem*, traktującego o ludzkiej bezradności wobec aspektów istnienia i powierzchowności poznania. Inspiracje literackie, a także filmowe i teatralne zajmują ważne miejsce w twórczości artysty. Artysta jest znany ze swoich rzeźb nagrobnych dla wybitnych postaci polskiej kultury.

Opracowanie na podstawie katalogu wystawy XX+XXI. *Galeria Sztuki Polskiej*, red. M. Czubińska, Kraków 2021